

Una generació viral? Els joves davant la sindèmia

CARLES FEIXA-PÀMPOLS¹

Departament de Comunicació de la Universitat Pompeu Fabra

Aquesta ponència s'emmarca dins el cicle «Els efectes de la pandèmia. Perspectives multidisciplinàries» (26 de gener de 2021).

«Les sindèmies es caracteritzen per interaccions biològiques i socials entre condicions i estats, interaccions que fan augmentar la susceptibilitat d'una persona a emmalaltir o empitjoren els seus resultats pel que fa a la salut [...] La crisi econòmica que avança cap a nosaltres no la resoldrà un medicament ni una vacuna. No cal més que la reactivació nacional. L'aproximació a la COVID-19 com a sindèmia comporta una visió més àmplia, que inclou l'educació, l'ocupació, l'habitatge, l'alimentació i el medi ambient. Veure la COVID-19 només com una pandèmia exclou una perspectiva tan àmplia, però necessària». (Horton, 2020: 874)

Des que ara fa un any, el juny de 2020, va finalitzar el confinament domiciliari iniciat amb l'estat d'alarma el març anterior, fins a la cinquena onada en curs a principis de juliol de 2021, la joventut ha estat en el centre dels debats sobre la pandèmia i les seves conseqüències socials (Feixa, 2020, 2021). El terme «generació viral» al·ludeix a un doble significat: d'una banda, l'impacte del coronavirus, esdevingut una mena de marca generacional; de l'altra, la transmissió veloç de les informacions i la intensificació de la digitalització, en la qual les noves generacions han estat pioneres.

El director de la revista *The Lancet* va proposar el concepte de *sindèmia* com el més adient per descriure la situació, que no es podia abordar des d'una perspectiva estrictament sanitària sinó tenint en compte la seva dimensió global. La sindèmia va esdevenir un camp de batalla per a la societat civil, amb interessos territorials i generacionals contraposats, però també amb incentius vers una cooperació internacional més gran com la millor manera d'afrontar-la (Pleyers, 2020). Especialment durant aquests darrers mesos, les persones joves

1. A/e: carles.feixa@upf.edu.

han estat víctimes de generalitzacions i culpabilitzacions abusives pel que fa a comportaments incívics a l'espai públic i a l'oci nocturn, generant problemes de comunicació intergeneracional que l'Agència de Qualitat i Avaluació Sanitària ha posat en relleu en un recent informe (Lupresti *et al.*, 2021).

Certament, el jovent no va ser el grup d'edat més directament afectat pel coronavirus, però sí que podria tenir greus afectacions per les seves conseqüències econòmiques, socials i psicològiques. La sindèmia ha fet aflorar tres crisis que s'entrecreuen en el present i afecten tota la societat, però de manera especialment intensa les noves generacions: la crisi econòmica que ve del passat; la crisi sanitària que es viu en el present; i la crisi climàtica que es projecta sobre el futur. La crisi econòmica fa referència a l'impacte del col·lapse financer internacional iniciat el 2008 en forma d'atur, precarietat laboral, temporalitat i minva de drets laborals: quan la societat es començava a recuperar de la crisi, el coronavirus planteja l'amenaça d'una nova recessió, que intensifica els problemes estructurals del mercat laboral juvenil, marcat per la precarietat i l'obsolescència. La crisi sanitària fa referència a la dimensió global —pandèmia— i integral —sindèmia— del coronavirus, i a les desigualtats nord-sud, de classe, gènere i edat que ha visibilitat: no deixa de ser significatiu el fet que la joventut sigui el darrer grup d'edat a vacunar-se malgrat els evidents riscos de contagi i els discursos sovint adultocèntrics que els responsabilitzen dels rebrots. La crisi climàtica es relaciona directament amb la crisi sanitària i posa de manifest una bretxa generacional (ja que no abordar-la decididament en el present hipoteca el futur de les noves generacions).

Per tal de reflexionar sobre les maneres d'afrontar aquestes tres crisis, durant els darrers mesos la càtedra Re-Generation UPF, el Consell de la Joventut de Barcelona, el Servei Civil Internacional i el grup de Recerca sobre Joventut, Societat i Comunicació vàrem organitzar un procés de debat amb un centenar de persones joves investigadores i activistes, batejat amb el nom de «YOUTH ACT! Joves en lluita per la justícia global». Es varen seleccionar deu eixos, del canvi econòmic a la cultura com a motor de canvi, passant per l'emergència climàtica, els feminismes, la democràcia, els nous models educatius, la tecnologia, el territori i la mobilitat, els drets dels pobles, l'antiracisme i la decolonialitat. Durant diverses sessions es van debatre i proposar algunes idees i solucions, que es van presentar en públic en el que vàrem anomenar «Àgora dels 100», i els resultats es van publicar a la revista *Idees* (Diversos autors, 2021). En el rerefons apareixien noves lògiques —noves epistemologies—, de les quals en podem destacar tres. En primer lloc, la lògica de les cures (posant al centre la cura de les persones, de les comunitats i del paisatge). En segon lloc, la lògica de la cocreació (fomentant models cooperatius en els àmbits econòmic, democràtic i cultural). En tercer lloc, la lògica de la innovació (basada en la recerca de nous formats en els àmbits educatiu, tecnològic i territorial).

Un dels elements que van sorgir fou la idea de nou contracte, pacte, acord o perspectiva intergeneracional. Es parteix de la constatació d'una situació de manca de justícia intergeneracional, en relació amb les dificultats de la gent jove per seguir estudiant, per accedir a una feina digna i a un habitatge independent, per emancipar-se, per assegurar el futur del planeta en el qual hauran de viure, per influir en les decisions polítiques, per fer sentir la seva veu més enllà dels estereotips amb els quals sovint se'ls representa (que gairebé sempre se centren en les seves maneres de divertir-se i no en altres aspectes estructurals de les seves vides). La justícia intergeneracional es veu com l'altra cara de la justícia climàtica o ambiental, de la justícia de gènere o interseccional i de la justícia global o territorial. Cuidar el planeta, cuidar les societats i cuidar les persones es tradueix a cuidar-nos solidàriament entre les generacions.

Les crisis econòmica, sanitària i climàtica han accelerat la urgència de repensar els acords intergeneracionals, de revertir les desigualtats i els danys a la sostenibilitat, com a camí per crear vincles i un marc de convivència per a aquells i aquelles que avui es veuen sense futur. Així doncs, veure la pandèmia com una sindèmia significa deixar de concebre la joventut com el problema i tenir-la en compte com a part de la solució. Com a agents de present i no només com a utopia —o distòpia— de futur.

BIBLIOGRAFIA

- FEIXA, C. (2021). «Uma Geração viral? Adolescência e confinamento». *Revista TOMO*, 38, p. 17-36 [en línia]: <<https://doi.org/10.21669/tomo.vi38.14698>>
- FEIXA, C.; MÉNDEZ, A., i FEIXA, X. (2020). *Adolescentes confinad@s*. Barcelona: NED.
- HORTON, R. (2020). «COVID-19 is not a pandemic». *The Lancet*, 396 [en línia]: <[https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(20\)32000-6](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(20)32000-6)>
- LUPRESTI, E.; BOTELLA, T.; ALMAZÁN, C.; MONTANÉ, C. (2021). *Abordatge social de la COVID-19*. Barcelona: Agència de Qualitat i Avaluació Sanitàries de Catalunya. Departament de Salut. Generalitat de Catalunya [en línia]: <https://aquas.gencat.cat/ca/detall/article/abordatge_social_covid19>
- PLEYERS, P. (2020). «The Pandemic is a battlefield. Social movements in the COVID-19 lockdown». *Journal of Civil Society* [en línia]: <<https://doi.org/10.1080/17448689.2020.1794398>>
- «Youth Act! Envers un nou pacte intergeneracional». (2021). *Idees*, 53. [en línia]: <<https://revistaidees.cat/monografics/youth-act-envers-un-nou-pacte-intergeneracional>>